

מסורת הש"ס

(א) נ"י היה נפיק כיה
נרמס השלמות פ"ר ל'
(ק) (ז) מנלה ס. קדוש
מ: ספר פ' מקב (ז) ב"ז
ה: פ"ש (ז) (לקמן פ"ב ב"ז
ה: (ז) (לקמן י"ט.) (ז) (פ'
ל' ל' ס' ס' (ז) (ז) (פ'
תוספות קדוש מ: ד"ה
למחל).

תורה אור השלם

1. אשריכם זורע על כל
קום משלוח רגל השור
והחמור: ישיעו לב כ
2. זורע לזרע
קצור לפי חסד נדור לקם
נדר ונתן לזרע את ה'
עד יבוא ויהי זרע
לקם: הישע י"ב
3. הוי כל צמא לכו
למים ואשד אין לו כסף
לכו שבו ויאכלו וכל
שבור בלוא כסף וכלוא
מחיר יין וקלח:
ישיעו ב"ה א
4. בן פרת יוסף בן פרת
עלי צ"ח בנות צדור עלי
שור: ראשית חזק ובר
5. יושבר חמר גרם
רביץ בן המשפחה:
בראשית מט יד
6. בכור שורו וקרד לו
וקרני ראם קרני בהם
עמים יתנו וקרו אפס
ארץ וחס רבבות אפרים
והם אלפי מנשה:
דברים לג יז
7. ומבני יושבר יודעי
בנה לעתים קצות מה
ישע יתן שאל ראשיתם
מאתם וכל אחיהם על
פיהם:
דברי הימים א יב לג

בראשית מט יד

בכור שורו וקרד לו

וקרני ראם קרני בהם

עמים יתנו וקרו אפס

ארץ וחס רבבות אפרים

והם אלפי מנשה:

דברים לג יז

ומבני יושבר יודעי

בנה לעתים קצות מה

ישע יתן שאל ראשיתם

מאתם וכל אחיהם על

פיהם:

דברי הימים א יב לג

הנהגות הב"ח

(ב) ש"י ר"ה יוסף וי'
דקן היא הלך:

מוסף רש"י

שהלימוד מביא לידי
מעשה: מנלה שניה
כדו (דקדוקי ח.)
הדרן עלך ארבעה
אבות

ארבעה אבות פרק ראשון בבא קמא

יז.

עין משפט
נר מצוה

קעח א מ"י פ"ה מ"ה
ח"ח הלל א סמג
פ"י י' טו"ש י"ד סמון
רמז פ"ק ח:
א ב ג מ"י פ"ה מ"ה
מ"י מ"ה מ"ה
סמג פ"י טו"ש ח"ח
סמג פ"י טו"ש א' וסמון
ו וסמון א' סמון א'
ב ד מ"י טו"ש ח"ח
סמג פ"י טו"ש ח"ח
סמון א' סמון א'
ג ה מ"י טו"ש ח"ח
ד ו מ"י טו"ש ח"ח
ה ו מ"י טו"ש ח"ח
ו ז מ"י טו"ש ח"ח

רבינו חננאל

וכבוד ע"ו לו בסמוך
(אמר רב) זה חזקיה
מלך יהודה שהשיבו
ישיבה על קברו. (ז) ואינו
דבר גדול להשיב ישיבה
בקבר אדם גדול וחפצין
בראשית ור' נתניה אמר
שהשיבו ספר תורה על
מטו ואמר קיים זה
מה שכתוב בזה. והאידנא
מסקין ומנחין קיים לא
אמרין. פ"י חלוצי כח
כך שמענו שפוצא יד
אחד מביה הצאר שלא
מסקין הקרע כדי שיהא
הקרע בורו ומצא הכתף
חלול מן החלוק. ר'
יוחנן קיים אמרין ליסוד
לא אמרין. (ז) והא
אמר מר גדול חלמוד
תורה שהחלמוד מביא
לידי מעשה. ופריק רביה
קיא למיגמר הוא חלמוד
גדול שהחלמוד מביא
לידי מעשה. והא
הוא לאחרני מעשה
גדול. ש"ס דלמיגמר הוא
ולאישטק קמיה רביה
טפי עדיף וקריס על
לאגמורי הוא לאחרני.
אמר ר' יוחנן כל העוסק
בתורה ובגמילות חסדים
זוכה לנחלת שני שבטים.
וחן יוסף ויששכר:
הדרן עלך ארבעה אבות
ביצד הרגל מועדת לשבר
בדרך הלכה הבהמה
מועדת להלך כדרכה כי
פסח רבינא היינו רגל
היינו בהמה. ופריק ליה
רבא תנא הרגל כדו
אב וקניי הבהמה תולדות.
אלא משה פסח דקאני

(א) פ"י ז' חזקיה כדו גדול
לשיב ישיבה וכו'.
(ז) מנלה כדו דרכי ה' לו
נ"י השלמות שחזק חס'
ד"ה וסמון וכו'.

שלישים וששה אף. לו נגימטורא הכי הוי: והלא צ"פ
אחאב עשו בן. שעשו לו הספד גדול כדאמרין
כמגילה (דף ג. וס) כמספד הדרימון בן טבריון כדמסרגמין
כמספד אחאב בן עמרי דקטיל
היה שהיו שם עם רב וכולן ספדו
עליו וצ"ע דכתיב (מלכים א' כג)
ויעבור הרבה נחמה ואמרין
(סנהדרין דף טז:) כצדור רשעים
רינה כצדור אחאב בן עמרי רינה
היינו לנדיקוס שדדור אכל עבדיו
ואחיהו היו מספידין אותו:
אלא שהניחו ס"ת על פסחו.
וע"ג דכ"פ כחלוד דמ"ק
(כס.) גבי רב הונא משמע דאסור
לעשות כן משום דאסור לישב ע"ג
מטה שס"ת מונחת עליה ובהקומן
רבה (מנחות דף לג:) איכא פלוגתא
דאמוראי ליכא למיפדך מדר' נחמיה
דהכא דשאי חזקיה דהוא גדול
ממיה ונמנעשים טובים צימור:
והאמר מר גדול צדור תורה
שפביא יד"י מעשה.

פ"י כקונטרס אלמא מעשה עדיף
וקשה לר"מ דלדרכה מהכא דיק
ספ"ק דקדושין (דף מ: וס) למוד
גדול ממעשה גבי וקיס שהיו מקונין
בעליהם בית נחום בלוד ונשאלה
שאלה זו בפניהם למוד גדול או
מעשה גדול ומנו כולם ואמרו למוד
גדול שמיא לידי מעשה ואומר ר"מ
ד"פ והאמר מר שלמוד מביא לידי
מעשה וכיון שאנו אומרים קיים הכי
אנו אומרים שלמוד דאי לא שלמוד
היאך קיים שהלמוד מביא לידי
מעשה ולא מסיק אדעתיה השמא
למלך בין למד ללימוד ומשני הא
לאגמורי [דלימוד] דאי לא אמרין
דהא דאי עדיף שמיא את הכריס
לידי מעשה כשלמוד ומשני הא למגמר
אחאב גאון ז"ל קיים אמרין לימוד
לא אמרין אלא גרם ומנה תפילין
והדר אמר לו ומו לא ופריק גמרא
והיאך הוה מנה תפילין מחלה קודם
שהיה אומר להם השמעתם והלא
למוד גדול ממעשה ומשני הא למגמר
הא לאגמורי דליגמר נפשיה למוד
גדול שמיא לידי מעשה אכל לאגמורי
לאחרים לא עדיף ולפיכך היה מניח
תפילין מחלה:¹

הדרן עלך ארבעה אבות

ביצד הרגל מועדת. אמתימין
דפ"ק (דף טו:) קאי ומימא
אי אדפתח ליתני כילד השן כרישא

ואי אדסקין הא מניא וסור המוק
בהלכותיהן ומחל קרנ נפקי ומשום
דמנא רגל כתר שן נקט הכא רגל כרישא
דסקין מנייה:

הבהמה מועדת. אית דגרס והנהמה כו"ו
גבי שן אכל קשה לר"י מה חידש כאן
שלא שנהא כפרק קמא ונראה לר"י
דל"ג כו"ו וז"ל פ"י כילד מועדת לשבר
דך הלכה שאמר כפרק קמא (דף טו:)
הנהמה מועדת כו' ומ"מ דיק כגמרא
שפיר היינו רגל היינו כהמה מועדת
והנהמה מועדת הכל אחד: דל"ת
מבעטת. אגב דשור לזרורות נקט לה
הכא: דר"סה ע"ה הכי. אור"י דל"ת
לשמועין קד"ח דמשה הוא כיון
דדרכה כ"כ כחוק שנימו השבר על
כלי אחר ושברו ומקמתא להזיק
נחמיה:

ס"ד א

ומד אמר שבעה ואמרי לה שלשים ת"ר
וכבוד עשו לו במוותו זה חזקיה מלך
יהודה שיצאו לפניו שלשים וששה
אלף חלוצי כתף דברי ר' יהודה א"ל ר'
נחמיה והלא לפני אחאב עשו כן אלא
שהניחו ס"ת על מטחו ואמרו קיים זה
מה שכתוב בזה. והאידנא נמי עבדין
הכי אפוקי מפיקין אנוחי לא מנחין
ואיבעית אימא אנוחי נמי מנחין
קיים לא אמרין אמר רבה בר בר חנה
הוה אילנא בהדיה דר' יוחנן למשאל
שמעתא כי הוה ע"י לבית הכסא והוה
בעינא מיניה מלתא לא פשיש לן עד
דמשי ידיה ומנח תפילין ומברך
והדר אמר לן אפילו קיים אמרין לימוד
לא אמרין והאמר מר אגדול למוד
תורה שהלמוד מביא מעשה ל"ק הא
למיגמר הא לאגמורי ז"א ר' יוחנן משום
ר"ש בן יוחאי מאי דכתיב יאשריכם
זורעי על כל מים משלחי רגל השור
והחמור כל העוסק בתורה ובגמילות
חסדים זוכה לנחלת שני שבטים
שנאמר זורעי ואין זריעה אלא צדקה
שנאמר יזרעו לכם לצדקה וקצרו לפי
חסד ואין מים אלא תורה שנאמר י"הו
כל צמא לכו למים וזוכה לנחלת שני
שבטים זוכה לכילה כיוסף דכתיב יבן
פורת יוסף בנות צעדה עלי שור
וזוכה לנחלת יששכר דכתיב ייששכר
חמור גרם אית דאמרי אויביו נופלין
לפניו כיוסף דכתיב יבהם עמים ינגח
יחדו ואפסי ארץ וזוכה לכינה כיששכר
דכתיב יומבני יששכר יודעי כינה לעתים
לדעת מה יעשה ישראל:

הדרן עלך ארבעה אבות

ביצד הרגל מועדת לשבר בדרך הלכה
הבהמה מועדת להלך כדרכה
ולשבר יתחת רגליה ושברה את הכלים
מנתוין חצי נוק וס"ת דרסה על הכלים
ושברתו ונפל על כלי ושברו על הראשון
משלם נוק שלם ועל האחרון משלם
חצי נוק כדרכן ולשבר היה דליל קשור
ומשבר את הכלים משלם חצי נוק:
גמ'

ואי אדסקין הא מניא וסור המוק
בהלכותיהן ומחל קרנ נפקי ומשום
דמנא רגל כתר שן נקט הכא רגל כרישא
דסקין מנייה:

הבהמה מועדת. אית דגרס והנהמה כו"ו
גבי שן אכל קשה לר"י מה חידש כאן
שלא שנהא כפרק קמא ונראה לר"י
דל"ג כו"ו וז"ל פ"י כילד מועדת לשבר
דך הלכה שאמר כפרק קמא (דף טו:)
הנהמה מועדת כו' ומ"מ דיק כגמרא
שפיר היינו רגל היינו כהמה מועדת
והנהמה מועדת הכל אחד: דל"ת
מבעטת. אגב דשור לזרורות נקט לה
הכא: דר"סה ע"ה הכי. אור"י דל"ת
לשמועין קד"ח דמשה הוא כיון
דדרכה כ"כ כחוק שנימו השבר על
כלי אחר ושברו ומקמתא להזיק
נחמיה:

